

מנחות מה

שבת חול המועד פסח [תשע"א]
חג הסוכות [תשע"ט]

משה שווערד

שייך שבת חול המועד פסח [תשע"א]

1. רשב"א על מנחות דף מה/א

אליהו עתיד לדרשה... ל"ה. וקשיא לי למה יצטרך לאליהו לדרשה ולא יפרשנה יחזקאל הנביא נבואתו הוא בעצמו, שהרי כשיבא אליהו ומשיח יהיה תחיית המתים ויחזקאל גם הוא יחיה. וי"ל דשמא אליהו יבא קודם תחיית המתים ויפרשנה קודם שיקום יחזקאל. או נוכל לומר דקודם ביאת אליהו מפני ביאת המשיח הרי הוא יכול לדרשה ולפרשה באחד מבתי מדרשות כדאיתא בפ' השוכר את הפועלים (ב"מ פו, א) אליהו הוה שכיח במתיבתא דרבי כל יומא, וכן נראה מפ"י רש"י שפירש דעד שיבא אליהו אין אנו יודעים לפרשה דר"ל דאם יבא ויפרשנה לנו נדע אותה וקודם זה לא נדע:

2. הפטרה לשבת חול המועד פסח: יחזקאל לז:

(ה) ... לעצמות האלה הנה אני מביא בכם רוח וחיותם:

3. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צב/ב

נילף ממתים שהחיה יחזקאל סבר לה כמאן דאמר באמת משל היה דתניא רבי אליעזר אומר מתים שהחיה יחזקאל עמדו על רגליהם ואמרו שירה ומתו ... רבי יהודה אומר אמת משל היה ... רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר מתים שהחיה יחזקאל עלו לארץ ישראל ונשאו נשים והולידו בנים ובנות עמד רבי יהודה בן בתירא על רגליו ואמר אני מבני בניהם והללו תפילין שהניח לי אבי אבא מהם ומאן נינהו מתים שהחיה יחזקאל אמר רב אלו בני אפרים שמנו לקץ וטעו

4. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ג/ב

ההוא ארמאה דהוה סליק ואכיל פסחים בירושלים אמר כתיב כל בן נכר לא יאכל בו כל ערל לא יאכל בו ואנא הא קאכילנא משופרי שופרי אמר ליה רבי יהודה בן בתירא מי קא ספו לך מאליה אמר ליה לא כי סלקת להתם אימא להו ספו לי מאליה כי סליק אמר להו מאליה ספו לי אמרו ליה אליה לגבוה סלקא אמרו ליה מאן אמר לך הכי אמר להו רבי יהודה בן בתירא אמרו מאי האי דקמן בדקו בתריה ואשכחוהו דארמאה הוא וקטלוהו שלחו ליה לרבי יהודה בן בתירא שלם לך רבי יהודה בן בתירא דאת בנציבין ומצודתך פרוסה בירושלים

5. תוספות פסחים דף ג/ב

מאליה... ורבי יהודה בן בתירא שלא עלה לרגל י"ל שלא היה לו קרקע או ...

6. ספר מרגליות הים

ז. עמוד ריב"ב על רגליו ואמר אני מבני בניהם. ע' תוס' פסחים ג' ע"ב מאליה מי קספו לך כו' ור' יהודה בן בתירא שלא עלה לרגל י"ל שלא היה לו קרקע כו' ותנתה אין לך אדם מישראל שאין לו ד' אמות בא"י ע' תשובות הגאונים (זכל"ר) סי' קצ"ט והובא בשם הגר"א דריב"ב ביחוד לא היה לו קרקע לפי שהיה מבני אפרים שהחיה יחזקאל והם לא לקחו חלק בחלוקת הארץ בין הבאים עם יהושע, ויעיין בזהר וישלח קצ"ו רע"א דמתי שהחיה יחזקאל אהדרו גרמין בהחיה שעתא כמה דהיה ובנצוצי אורות להגחיד"א שם דאפיטר שאינו יחידי סגולה חסידים שהיו בהם נשארו בחיים והיו מעוטא דמעוטא וריבם ככולם אהדרו גרמין.

מנחות מה

1. שפת אמת מסכת מנחות דף מד עמוד ב
שם במשנה ר"ש אומר כו' ובגמ' אסמכל' אקרא ומ"מ צ"ע כיון דמביא נסכים לאחר עשרה ימים והקרבות אין להם תשלומין למה ידחו הקרבן בשביל הנסכים:

2. ר' עובדיה מברטנורא מסכת מנחות פרק ד
ואין הלכה כר' שמעון:

3. תוספות מסכת מנחות דף מה עמוד א
קמ"ל כרבנן דפליגי עליה דר"ש במתני' שיקריב פרים ולא יקנה נסכים מאחד מהן

4. ספר שאגת אריה - סימן סב
ונ"ל דהיינו טעמא דרבנן דס"ל דיותר טוב להקריב כל מנין הפרים בלא נסכים, משיביא פר אחד ונסכיו, משום דפרים אם עבר יומו בטל קרבנו, אבל נסכים יש להן תקנה להקריבן למחר וליומא אחרינא, כדאמר מר ומנחתם ונסכיהם אפילו בלילה ואפילו למחר, וטעמא דר"ש יליף לה התם מקרא וגזירת הכתוב הוא.

5. ליקוטי הלכות

מעכבין זה את זה ת"ל יהיו והיינו בשיש לו אינו יכול למעט מספרן ומסתברא דה"ה בכל המועדים: והנה מבואר בסוגיא דבפרים וכבשים ח שר מוספי חג הסוכות מעכבין זה על זה ודוקא מספרן של כל מין שלא יפחות מהן אבל מין אחד על חבירו אינו מעכב כדאיתא בספרי בפרשה פנחס הרי שמצא פרים ולא מצא אילים אילים ולא מצא כבשים שומע אני לא יקריב עד שימצא כולן ת"ל שבעת ימים תקריבו אשה לה' אפילו אחד מהן או יכול אפילו כולן מצוין לפניו ת"ל פרים בני בקר שניים וגו' וכן איתא שם לענין שארי מועדים: ר"ש אומר וכו'. והלכה כחכמים דמאיר ה' להרוא פרים מנינים עליו וכו'.

6. רמב"ם יד החזקה הלכות תמידין ומוספין פרק ח

(כ) התמידין אינם מעכבין את המוספין ולא המוספין מעכבין את התמידין ולא המוספין מעכבין זה את זה ולא מנין העולות כולן מעכב כיצד הרי שלא מצאו אלא ששה כבשים מקריבין ששה אפילו לא מצאו אלא אחד מקריבין אותו בין בראשי חדשים בין בימי המועדות והשבתות ואינן חייבין להקריב השאר למחר או למועד אחר אלא כל קרבן צבור שעבר זמנו בטל קרבנו לא מצאו אלא שני כבשים אם יקריבו אותן למוסף היום אין להן תמידין למחר הרי הדבר שקול אם הקריבום למוסף היום הקריבו ואם רצו להניחם למחר לתמידין יניחו:

7. זבח התודה

כה"ג: והנה מבואר בסוגיא וכו'. של מוספי חה"ס וכו', ותמיה על הרמב"ם שסתם וכתב שאין המוספין מעכבין זה את זה ולא מנין העולות כולן מעכבין כו' בין בר"ח בין בימי המועדות ומשמע דכלל כל המועדות בשוה דאין המספר מעכב והוא נגד סוגיא דירן דבחה"ס מעכב והיה אפשר לוטר דסמך על הספרי דאמר דמין על חבירו אינו מעכב אף בחה"ס וס"ל דה"ה במספר כל מין ומין אבל באמת א"א לומר כן דהא בסוכה דף ט"ז הביא ג"כ הגמ' ברייתא דפרים ואילים וכבשים שבחג הסוכות מספרם מעכב זה על זה ואף ר' יהודא לא פליג אלא בפרים משום דמתמעטין והולכין אבל כבשים ואילים מודה דמספרם מעכב והיך דחה הרמב"ם סתימת הסוגיא דכאן ודמוכה מהלכה ובפרט דמהספרי אין ראיה דהוא קאירק במין אחד על חבירו אבל לא לענין מספר שכל מין וצ"ע:

8. רש"י מסכת מנחות דף מה עמוד א

אליהו עתיד לדורשה - דעד שיבא אליהו ויפרשנה לנו אין אנו יודעים לדורשה.

9. חידושי הרשב"א מסכת מגחות (מיוחס לו) דף מה עמוד א

אליהו עתיד לדרשה. פי' דעד שיבא אליהו ויפרשנה לנו אין אנו יודעים לפרשה, ל"ה. וקשיא לי למה יצטרך לאליהו לדרשה ולא יפרשנה יחזקאל הנביא נבואתו הוא בעצמו שהרי כשיבא אליהו ומשיח יהיה תחיית המתים ויחזקאל גם הוא יחיה, וי"ל דשמא אליהו יבא קודם תחיית המתים ויפרשנה קודם שיקום יחזקאל. או נוכל לומר דקודם ביאת אליהו מפני ביאת המשיח הרי הוא יכול לדרשה ולפרשה באחד מבתי מדרשות כדאי' בפ' השוכר את הפועלי' [ב"מ פה, ב] אליהו הוה שכיח במתיבתא דר' כל יומא, וכן נראה מפ' רש"י שפי' דעד שיבא אליהו אין אנו יודעים לפרשה דר"ל דאם יבא ויפרשנה לנו נדע אותה וקודם זה לא נדע.

10. ספר איזהו מקומן

א"ר יוחנן פרשה זו אליהו עתיד לדורשה:

האם דוקא אליהו צריך לפרש ספיקי התורה לעתיד לבוא:

הקשה המיוחס לרשב"א למה צריך לאליהו ולא יפרשה יחזקאל עצמו, ותירץ דשמא אליהו יבוא קודם תחיית המתים ויפרשנה, א"נ כבר בזמן הזה יכול אליהו להתגלות ולפרשה.

וצ"ע הלא לאו בשמים היא וכמש"כ רש"י בשבת קת. (ד"ה מאי) דהיתר ואיסור אינו תלוי באליהו, וצריך לחלק בין אימת שבא אליהו בגוף דאז יש לו דין אדם, לבין אימת שיש לו דין מלאך, כמש"כ בשו"ת חתם סופר (צליקוטיס סוף חו"מ סי' 5"ח). וראה עוד בברכי יוסף (ל3. ד.) שנקט לחלק בין אמירת דין מכח נבואה או מכח חכמתו וידיעתו, ע"ש בהרחבה.

ובפשוטו יש לתרץ דדוקא אליהו יוכל לפרש סתירת הנבואה, והוא עפ"י דברי מרן רי"ז הלוי בחידושי עה"ת (פר' פנחס), שאליהו הוא ממקבלי התורה ואצלו גנוזה הקבלה והמסורת ועל ידו תוחזר לנו קבלת התורה כנתינתה מסיני [משום שהוא עודו חי וקיים ולא נותק אצלו סדר הקבלה והמסורת], ולכן לעתיד לבוא יתכן שדוקא הוא עתיד לפרשה. מיהו מדברי הרשב"א בסוגיין שלא תירץ הכי משמע לא כן. ויעזי' עוד בכורות כד.

11. רש"י מסכת מגחות דף מה עמוד א

רב אשי אמר - אני אפרשנה מילואים הקריבו והך נבואה דיחזקאל על בית שני נתנבאה שהקריבו מילואים וכי היכי דהקריבו מילואים דמשה בשמיני דידהו דהוה ר"ח כדאמר' במס' שבת (דף פז) בראשון באחד לחדש ותנא אותו היום נטל עשר עטרות כו' והקריב עגל בן בקר לחטאת הכא נמי הקריב פר בר"ח.

12. חידושי הרשב"א מסכת מגחות (מיוחס לו) דף מה עמוד א

מלואים הקריבו בימי עזרא, אינו ר"ל שנבואת יחזקאל היתה על בית שני שהרי על בית שני לא נתנבא שיהא אותו הבנין שכתב שהרי לא נעשה אותו הבנין בבית שני וגם הקרבנות לא נעשו בבית שני באותו סגנון שנכתבו שיעשו אלא שעזרא ובניו בניו בית שני לקחו בבנין שבנו קצת מדוגמת בנין יחזקאל שעתידי להיות לעת"ל. וכן איתא במס' מדות בבנין בית שני לקחו קצת מדוגמת בנין יחזקאל (לעתיד לבא) וקצת מדוגמת בית ראשון, וכן אפשר שבקרבנות נמי לקחו קצת ממה שנכתבו ביחזקאל להיות לעת"ל והוה אותו פר מלואים שהקריבו בימי עזרא שלקחו מקצת נבואת יחזקאל (שהקריב) [שהקריבו] אותו פר למלואים ולא שעשו אותו כמו שנתנבא יחזקאל שלא עשו המתנות כמו שנבא יחזקאל כדפי' התוס'. אלא הקריבוהו למלואי' כמו שהקריבו מלואי' בימי משה, ומאי דקאמר ר' אשי מלואים הקריבו בימי עזרא צ"ל דאינו ר"ל דנתנבא על בית שני אלא ה"ק דאותו פר דקאמר יחזקאל שעתידי להיות הוא יהיה פר מלואים כמו שהיה בימי משה שהרי גם בימי עזרא בתחלת בית שני הקריבו מלואים כמו בימי משה א"כ יש לנו לומר דאותו פר שנבא יהיה פר מלואים ולא ליקשי לן מדם חטאת עולה היא משום דמלואים להוי.

13. ספר איזהו מקומן

אכן בשטמ"ק (ד') פירש בשם התו"ת, דלאו דוקא קאמר בימי עזרא דאז לא הקריבו כלל מילואים, אלא ר"ל אם זכו ישראל היו מקריבין אותו בימי עזרא.

14. הגרי"ז על מסכת מנחות דף מה ע/א

בגמ' רב אשי אמר מילואים הקריבו בימי עזרא, והנה לכאורה נראה דזה תלוי דאי קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולעתיד לבוא א"כ מקריבין אעפ"י שאין בית ואי"צ מילואים בימי עזרא, אלא דזה צ"ע מדברי הרמב"ם שפסק בהל' בה"ב (פ"ו הלט"ו) דקדשה לעתיד לבוא ופסק ג"כ בהל' מעה"ק (פ"ב הלט"ו) שהיו מילואים בימי בית שני ע"כ דלא תלוי זה בזה, והנה אף רש"י דמוקי דמילואים הקריבו בימי עזרא היינו כמו שהקריבו הכא ה"נ יקריבו לעתיד לבוא וע"ז קאי הנבואה של יחזקאל וכן מפורש בהרגמ"ה הכא וכן מפרש הר"מ דפסק דקרבו מילואים בימי עזרא וגם לעתיד לבוא יקריבו מילואים:

15. ספר איזהו מקומן

מוספי עצרת וקרבת שתי הלחם, אלו קודמין להקרבה?
בברייתא בגמ' מבואר שהיו בעצרת קרבנות מוספין דהיינו פרים איל וכבשים דחומש הפקודים, וכן היו פר אילים וכבשים דתו"כ עבור שתי הלחם. [וראה בדברינו בגמ' אי תלוי הדבר בפלוגתת ר"ט ור"ע בברייתא].
ובסדר הקרבת נסתפק המנחת חינוך (מ"ט ט"ו): האם מקריב של מוספין תחילה משום דשם מוסף תדיר, או דמוסף עצרת הוא שם כפ"ע ואדרבה מצות היום טפי בשתי הלחם, ומסיק דשוין הן, ויקריבו תחילה שעירי החטאת דתרוייהו דחטאת קודמת לעולה, והדר פרים דתרוייהו וכן אילים וכבשים, עי"ש שהאריך בזה.

אכן בפ"י רגמ"ה בסוגיין מפורש דשל מוספין היו קריבין תחילה ואח"כ של חובת היום. ומאיך בדעת זקנים עה"ת (פר' פנחס כח. כט.) מבואר איפכא דשל קרבן שתי הלחם קודמין למוספין. ובסברות מחלוקת זו - עי' מנח"א (עמ' ט"ו) שהרחיב בזה.

16. תוספות מסכת מנחות דף מה עמוד ב

הלכה כרבי שמעון בן ננס - תימה הילכתא למשיחא כדפריך פ' בית שמאי (זבחים מה.) ובפ' ד' מיתות (סנהדרין נא.): ובפרק עשרה יוחסין (קדושין עב.) גבי ממזרים פירשתי.

17. שפת אמת על מנחות דף מה/ב

שם אר"ש הלכה כדברי בן ננס. תמהו בתוס' דהלכתא למשיחא. ולכאורה הי' אפשר לומר דהא אנן אין מזכירין בתפלת מוסף הקרבנות דכבשים ולחם. ואפשר הטעם כיון דעיקר הוא הלחם. הקרבן טפל אל המנחה ואין מזכירין רק הקרבנות ונסכיהם ולא מנחה. וא"כ למ"ד כבשים עיקר הי' מזכירין גם קרבנות אלו בתפלה. ועומר וכבש דאין מזכירין י"ל ג"כ דעומר עיקר כדפסק הרמב"ם דעומר קודם לכבש א"כ משמע דעומר עיקר. אך לפ"ז קשה למה אין מזכירין הפר ואילים וכבשים דהם לכו"ע אין הלחם מעכבן. ע"כ נראה דכל הקרבנות שבתו"כ הואיל ולא הקריבו במדבר אין אנן מזכירין אותם כיון דגם במדבר לא קרבו הוי כמו שתלוי בארץ. רק מה שהקריבו במדבר מוטל גם עלינו וחסר לנו לכן מזכירין אותם במקום הקרבה. ולפ"ז לר"ש דמסיק דכל האמור בתו"כ לא קרבו במדבר הוי שוב הילכתא למשיחא. והקשו התוס' שפיר:

18. ספר אור הישר

תוד"ה הלכה כר"ש בן ננס. תימא הילכתא למשיחא כו', וכן הקשו התוס' לקמן שיהי פרקין ובכ"מ, וקשה מאי האי דקמתמו דילמא ס"ל לכ"ל הני תנאי ואמוראי כר' יהושע שיליה עדיות דאמר שמעתי שמקריבין אע"פ שאין בית. ולפ"ז הרי היו יכולים להקריב אף בזה"ז ולא הילכתא למשיחא הוא, וע' מה שהארכתי בזה בחידושי לזבחים מ"ה ע"א ושם ס"ב ע"א.

19. תוספות מסכת מנחות דף מה עמוד ב
קרבו כבשים בלא לחם – [1] פי' בקונטרס שלא היה להם אלא מן

20. ריטב"א על קידושין דף לח/א
[A-1] לחובת מצה של ליל הראשון שאינה אלא מחמשת המינים

21. תוספות מסכת מנחות דף מה עמוד ב
קרבו כבשים בלא לחם – [1] פי' בקונטרס שלא היה להם אלא מן וקשה דבפ"ב דיומא (עה:) מוכח דאומות העולם היו מביאין להם מיני מאכל ובפ' שתי הלחם (לקמן צה.) נמי מוכח שהיה עמהם לחם הפנים במדבר והיו מקריבין מנחת העומר

22. שפת אמת מסכת מנחות דף מה עמוד ב
בתוס' ד"ה קרבו כבשים דחו פירש"י וכן בפ"י המשניות לרמב"ם הטעם דבמדבר לא ה"ל להם רק מן והקשו דתגרי אומות ה"ל מביאין ומשום הא לא איריא דלא לעולם הביאו והם הקריבו כל המ' שנה מסתמא היו זמנים שלא היה להם רק מן ומ"מ לא נמנעו מלהקריב כבשים אבל י"ל דאי הוי חייבין בלחם ה"ל מזמינין להם כמו מן לאכול ותוס' כתבו בשם ר"ת כ"ל כי תבואו כ"ל אך קשה גם קרבניהם לא יקריבו ויש לחלק כ"ל והצ"ק מוחק הגירסא ולע"ד פשוט י"ל דלענין שתי לחם דהיא כחובת קרקע יש להוכיח יותר מלשון כי תבואו אבל קרבנות יש לדמות יותר לחובת הגוף כנ"ל ועל ת"י התוס' קשה קצת נימא דעתה אחר ירושה וישיבה בעינן דוקא ממושבותיכם אבל מקודם אינו דוקא ולכך כ' כי תבואו אף דה"ל נוהג מקודם ג"כ רק הפ"י כך כי תבואו או דוקא ממושבותיכם תבואו ולכך עתה אינו בא רק מא"י ולעולם במדבר י"ל דקרבו לחם ומ"ש התוס' דה"ל מקריבין עומר תמוה דכ' קצירכם ודרשי' ולא קציר עכו"ם וצ"ל דמעט ה"ל מקום לרוע אף במדבר:

23. דף על הדף מנחות דף מה עמוד ב
במשנה: במדבר קרבו כבשים בלא לחם. ובשם רש"י כתבו תוס' (ד"ה קרבו) לפי שלא היה להם רק מן, ולא תבואה. הגאון רי"ז יוסקוביץ ז"ל הקשה להרוג'ובר ז"ל שהרי בתוס' חולין (פ"ח ע"ב) כתבו שבזמן שהיו בני ישראל במדבר, היו זורעין ומצמיחין, א"כ היה להם ממה שזרעו.

ותירץ בצפנת פענח (ורשא סי' ע"ו) וז"ל: דבירושלמי פ"ח דכלאים בעי שם אם יש לומר על פת של תבואה שגדלה בעציץ - המוציא לחם מן הארץ כו' דאין עליו שם לחם, וה"נ אף בזמן שהיו ישראל במדבר, וכמ"ש בתוס' בחולין, ובירושלמי פ"ג דשבת לגבי סממנים, מ"מ אין עליו שם לחם וא"ש [והיינו כיון שלא היה גידול טבעי, לא נקרא לחם].

וכתב בספר אור הישר: לפנינו ברש"י הטעם דאין באין אלא מן הארץ ע"ש, הנה לפמש"כ הריטב"א בקידושין ל"ז ע"ב דלהכי לא יצאו במן לחובת מצה, משום דאינה מחמשת המינים, לפ"ז אפ"ל גם הכא, דלפי גרסת התוס' ברש"י שלא היה להם אלא מן, י"ל דהחסרון הוא משום דאינה מחמשת המינים וכמש"כ הריטב"א.

ולפי פירש"י כשהוא לפנינו, י"ל דלפי מה שהרגישו במן כל הטעמים, להכי נחשב כמו שהוא מחמשת המינים, והחסרון הוא רק בזה דלא בא אלא מן הארץ ע"כ.

24. תוספות מסכת מנחות דף מה עמוד ב
קרבו כבשים בלא לחם – [2] ואומר ר"ת דהיינו טעמא דכתיב כי תבואו אל הארץ ור"ע לטעמיה דכי תבואו לאו דווקא אבל ר"ש כרבי ישמעאל ספ"ק דקדושין (ד' לז): דביאה לאחרי ישיבה

25. רש"י מסכת מנחות דף מה עמוד ב
במדבר קרבו כבשים בלא לחם - כלומר בלא שתי הלחם הבאים עם שני כבשים [3] שהרי עומר ושתי הלחם אינן באין אלא מן הארץ (לקמן /מנחות/ דף פג:).

26. קרן אורה מסכת מנחות דף מה עמוד ב
שם גמרא מ"ט דר"ע כו', מ"ט דבן ננס כו', אע"ג דבן ננס טעמא קאמר במתניתין ממדבר דהוי כבשים בלא לחם, אבל מנ"ל דכבשים מעכבו, דילמא תרווייהו לא מעכבי אהדדי, להכי איצטרין קרא לעכב, ור"ע ס"ל דקרא דיהיו מסתבר יותר דקאי אלחם לעכב, אבל בכבשים ליכא קרא, ולא מעכבי, ור"ש בן ננס ס"ל דקאי אכבשים דמעכבי, אבל לא לחם, אלא דהא דפריך לבן ננס נילף מתהיינה דלחם יעכב קשה לכאורה, הא שמעינן ממדבר דלחם לא מעכב דכבשים קרבו ולא הלחם, והתוס' ז"ל (ד"ה ובן ננס) הרגישו בזה וכתב דיהיו מתהיינה עדיף למילף, ואין זה מספיק, כיון דמדבר שמעינן דלחם לא מעכב. וע"כ פשיטא ליה לבן ננס (דקרבו) [דקרבו] כבשים במדבר, וצ"ל דמזה אין הכרח, דנהי דקרבו כבשים לבדן עד שלא בא זמן חיוב לחם, היינו במדבר, אבל אחר שנתחייבו בלחם יש לומר דהלחם יעכב הכבשים.

ת"ר והקרבתם על הלחם חובה על הלחם. עיין ברש"י, והכוונה דהוה ליה למכתב והקרבתם שבעה כבשים על הלחם, דהוה משמע דלא באין חובה על הלחם, ומדכתיב והקרבתם על הלחם קודם שבעה כבשים משמע דחובה על הלחם, כן כתב בשיירי כנשת הגדולה לא"ח בלשונות רש"י בפ' אומר, ועיין בתועפות ראם דף פ"ו ע"א [סדר אמור ד"ה ולע"ד]. וראיתי לו שהקשה כיון דאין תלוין זה בזה, א"כ אמאי מנה הרמב"ם מצות הלחם והקרבת הקרבן לאחד, היה לו למנותם כל אחד בפני עצמו, אלא משום שבמדבר לא היו קרבין קרבנות הללו בשביל שלא היה לחם, א"כ אף שאח"כ היו קרבין חדא מצוה היא. ולא ידעתי למה כתב שלא הקריבו בשביל שלא היה להם לחם, דהא תיגזר לשני הכבשים דלחם מעכבן לדברי ר"ע, אבל שאר הקרבנות דאין הלחם מעכבן כמו שאמר ר"ע עצמו הפרים והאילים והכבשים אין מעכבין את הלחם, וכן לר"ש דאמר לחם אינו מעכב אפילו שני הכבשים, ואפ"ה סבר דכל האמור בתורת כהנים לא קרב במדבר, ובע"כ צ"ל דטעם אחר יש בדבר למה לא הקריבו.

28. שפת אמת על מנחות דף מה/ב

ובמחלוקת הלימוד מיהי' תהיינה יל"ד דהא גז"ש נלמד מרבו. [1] וי"ל דא"צ להיות נלמד רק מצד א' דיהיו וניתן לדרוש ומר יליף מתהיינה ומר מיהיו. [2] או י"ל דשניהם נדרשין כמ"ש תוס' ללמוד עיכוב לזה לבד ולזה לבד רק מחולקין איזה יותר עיקר. [3] או י"ל דגילוי מלתא בעלמא היא ויכולין לדרוש כה"ג בלי קבלה מרבו:

29. שטמ"ק אות ז

30. רמב"ם יד החזקה - הלכות תמידין ומוספין פרק ח

(יד) שתי החלות מעכבות זו את זו ושני הכבשים מעכבין זה את זה מת אחד משניהם או ברח או נעשה טריפה יקח זוג לשני שחט אחד לשמו יקח לו זוג:

(טו) שתי הלחם מעכבים את הכבשים ושני הכבשים אינן מעכבים את הלחם ואם הונפו עם הכבשים מעכבין זה את זה ואם אבד הלחם יאבדו הכבשים ואם אבדו הכבשים יאבדו הלחם ויביאו לחם אחר וכבשים אחרים.

[השגת הראב"ד - שתי הלחם וכו' א"א הלכה זו בהפך]. [השגת הראב"ד - ואם הונפו א"א ספק הוא בגמרא]:

(טז) שתי הלחם הבאות בפני עצמן בלא כבשים כיצד עושין בהן יונפו ותעובר צורתן ויצאו לבית השריפה גזירה שמא ימצאו כבשים לשנה הבאה ויביאו לחם בלא כבשים הפר ושני האילים ושבעת הכבשים והשעיר הבאים ביום זה בגלל הלחם אינן מעכבין את הלחם ולא הלחם מעכבן:

31. כסף משנה הלכות תמידין ומוספין פרק ח הלכה טו

שתי הלחם מעכבין את הכבשים וכו'... ולכאורה משמע דהלכה כר"ש ור"ש בן ננס דרבים נינהו ועוד דיהבי טעמא למילתייהו עיין בתו"ט דהביא ראיה לפסק הרמב"ם משום דהוי מחלוקת ואח"כ סתם והלכה כסתם ויש לתמוה על רבינו שפסק כר"ע וז"ש הראב"ד הלכה זו בהפך עכ"ל. וי"ל לדעת רבינו שהוא סובר דמ"מ הלכה כר"ע דהוא מאריה דגמרא טפי מהנד תנאי וטעמא דבן ננס הא איפרד וטעמא דרבי שמעון איכא למידחי דאע"ג דר"ש יהיב טעמא שלחם בלא כבשים אין לי מי יתירנו איכא למימר דאע"ג דכשהלחם בא עם הכבשים מתירין את הלחם

כשהלחם בא לבדו הוא עצמו מתיר את עצמו. ועוד דבגמרא אמרינן מ"ט דרבי עקיבא גמר יהיו מתהינה מה להלן לחם אף כאן לחם ובן ננס גמר יהיו מה להלן כבשים אף כאן כבשים ושקיל וטרי גמרא ובסוף קמה טענת ר"ע ולפיכך פסק כוותיה ועוד דאיתא התם בגמרא (דף נ"ו) ת"ר שתי הלחם הבאות בפני עצמן יונפו כו' עד אף שתי הלחם נמי לאכילה והאי ברייתא כו"ע איתא ומדשקלי וטרו בה אמוראי משמע דסברי דהלכתא כוותיה. ומ"ש ואם הונפו עם הכבשים מעכבים זה את זה ואם אבד הלחם יאבדו הכבשים וכו' בפרק התכלת (דף מ"ו) איבעיא לן תנופה עושה זיקה או לא ואסיקנא בתיקו וא"כ לא היה לרבינו לכתוב הלכה פסוקה בדבר וכבר השיגו הראב"ד וכתב א"א ספק הוא בגמרא עכ"ל. ואפשר שטעם רבינו מדאמרי' בתר הכי א"ל אביי לרבא מ"ש ב' כבשים דמעכבי לחם ומאי שנא שבעה כבשים ופר ואילים דלא מקדשי לחם ולא מעכבי א"ל הואיל והזקקו זה לזה בתנופה משמע דס"ל דתנופה עושה זיקה:

32. לחם משנה הלכות תמידיו ומוספיו פרק ח הלכה טו

שתי הלחם מעכבים את הכבשים וכו'. הרב בעל כ"מ ז"ל נתן טעם לרבינו ז"ל למה פסק כו"ע ודבריו נכונים ועוד אני נותן טעם אחר משום דבגמרא בפרק התכלת בעי רבי ירמיה אליביה היכא דהביא לחם וכבשים והונפו ואבד הלחם והביא לחם אחר וכו', ועוד טעם אחר דבפ"ט מהלכות אישות גבי האומר לאשה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר שלשים יום כתב שם הרב המגיד ז"ל ועוד דשמואל נמי פליג עליה דר' יוחנן בהא והווי להו תרי לגבי רבי יוחנן ואע"ג דפליג נמי עליה דרב מ"מ ליכא תרי לגבי רב מחד טעמא אלא מתרי טעמי ע"כ. **גם אנו נאמר כאן כיון דבן ננס ור"ש הם נגד ר"ע מתרי טעמי לא הוו תרי לגבי ר"ע אלא חד מחד טעמא וכיון שכן הא קי"ל הלכה כו"ע מחבירו דלא הוי מחבירו כיון דכל אחד בא עליו בטעם אחר:**

33. ספר כלי חמדה-פרשת וירא

ויהי אחר הדברים האלה וגו' וברש"י ז"ל יש מרבתינו אומרים אחר דבריו של שטן שהיה מקטרג ואומר מכל סעודה שעשה אברהם לא הקריב לפניך פר אחד או איל אחד אמר לו כלום עשה אלא בשביל בנו אילו הייתי אומר לו זבח אותו לפני לא היה מעכב עכ"ל.

והנה לכאורה אכתי קשה דמה תירוץ הוא זה סוף כל סוף יקשה על אברהם אבינו ע"ה אמאי לא הקריב קרבן להשי"ת על זה ומה השיב לו הקב"ה. והנלענ"ד דתשובה נצחת השיב לו הקב"ה לשטן ונקדים לפרש קראי ב'פ' לך לך (י"ד ח"י) ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין וגו' ויברכהו ויאמר ברוך אברם וגו' קונה שמים וארץ וברש"י ז"ל לחם ויין ומ"א רמז לו על המנחות והנסכים שיקריבו בניו שם וצריך להבין הכוונה בכל זה. ונראה דהנה קיי"ל דב"נ ג"כ מקריבין קרבנות אך רק עולות אבל שלמים אינן מקריבין אלא ישראל וכן פסק הר"מ ז"ל וטעם הדבר כתבו המפרשים דב"נ אינם שייכים אלא בקרבנות שהן כולן כליל שעולים לגבוה לבד אבל שלמים שיש בהם אכילת כהנים ובעלים ואכילתן הוא עבודה דאמרינן משלחן גבוה קא זכו בזה, אין האוה"ע נכללין, והענין הוא שהשי"ת ברא את עולמו בכחות הטבע והעוה"ז מתנהג ע"פ טבעי ומשטרי השמים אמנם בחר ישראל עם סגולתו ונתן להם התוה"ק שעל ידי זה יתקבלו את התורה וילכו בדרכי התוה"ק וינשאו למעלה מכחות הטבע ויהיו מושגחים ודבוקים בהשי"ת לבדו ואבינו הראשון אברהם שאמר לו הקב"ה צא מאצטגנינות שלך אין מזל לישראל הרים אותו השי"ת למעלה מכחות הטבע ורק הכל יהיה תחת השגחת השי"ת לבדו וכבר אמרו חז"ל רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות (מכות כ"ג ב) והכוונה נראה דזכות הוא מלשון זך דהיינו שמפני שרצה הקב"ה לזכך את עמו ישראל היינו שהחומר שלהם יזדכך לפיכך הרבה להם תורה ומצוות שעל ידי זה שעוסקין בתורה ועושין כל ענייני הגשמיים לשם מצוה נתקדשו הדברים הגשמיים ונעשין לעניינים רוחניים וזה הרבה להם תורה ומצוות שכל ענייני ישראל בעוה"ז יש בהם תורה ומצוות לזכות אותם כנ"ל.

ונראה דעניין זה רמז לו מלכי צדק שלם שהוציא לחם ויין ד'לחם' רומז לשתי הלחם בעצרת שהוא הקרבן האחד שאין ממנו לגבוה כלום דקיי"ל הכבשים אינן מעכבין את הלחם ובא בפני עצמו והוא קרבן שכולו לאכילת כהנים ומרמז שע"י כח התורה הקדושה יכול להקריב קרבן כזה שכולו לאכילת אדם ואעפ"כ הוא קרבן גמור אע"פ שאין למזבח ממנו כלום ויין הוא להיפוך שאין להדיוט ממנו כלום רק אכילת גבוה וזה שרמז לו מלכי צדק שבניו יהיו מקריבין לחם ויין וכמו דיין הוא קרבן כולו כליל כן הלחם הוא קרבן כזה אע"פ שעיקרו רק לאכילת כהנים והוא ע"י התוה"ק כמ"ש הרמב"ן ז"ל עה"ת דמה"ט דזו חמץ ג"כ להורות זאת שע"י התוה"ק יכול להקריב חמץ ג"כ להיות לרצון לפני השי"ת וע"ז בירך אותו ברוך אברהם וגו' קונה שמים וארץ היינו היה כבר בבחינה זו שהיה עושה מארץ שמים שאת כל ענייניו הגשמיים הקדיש אותם להשי"ת והיה כל אכילתו ושתייתו קודש כקדשי גבוה וממנו זכו בניו אחריו לקבל התוה"ק להיות זאת כל עבודתם כמרומו בשתי הלחם בעצרת שבמתן תורה היו כל ישראל כהנים כדכתיב ואתם תהיו לי ממלכת כהנים (שמות י"ט) והיו כולם ראוי

לאכילת שתי הלחם והיה זה הקרבן הגמור כיון שזה תכלית האמיתי של ישראל כנ"ל וכל דברינו אלה מרומזים בתשובת השי"ת להשטן ששאל על אברהם אבינו ע"ה שלא הקריב קרבן לפניו השיב לו השי"ת כלום עשה אלא בשביל בנו אם הייתי אומר לו זבח אותו לפני לא היה מעכב והיינו שהיה נכון מיד בלי עיכוב להקריב את בנו לפני והיינו שיקר לו לקיים דברי השי"ת מכל עניינים שבעולם ולכן זה ששמח את עצמו בבנו הוא ג"כ רק בשביל שזכה בזה לקיים מצות השי"ת שצוה פרו ורבו וגם שנתקדש שם השם במה שראו כולם הנס הנפלא הזה זה היה כל שמחתו של אברהם ובעבור זה עשה משתה א"כ זה עצמו הוא הקרבן האמיתי כיון דכל תכלית המשתה והשמחה היה לפרסם גדולת השי"ת והשגחתו בתחתונים ונתקדשה הסעודה בקדושת גבוה וזה נראה נכון וברור בביאור דברי רש"י ז"ל.

34. ספר יד בנימין

ג. שני פרים דמוספי עזרת או שבעת הכבשים של מוספי עזרת אינן מעכבין במספרם כגון אם אין לו אלא פר אחד או שאין לו אלא ששה כבשים יצא כמה שיש לו, ואם יש לו כל המספר ואינו מציא יש לעי' אם מעכב וגבי ר"ח דרש"י בגמ' מקרא ד'יחזקאל דמעכב וכדאמר' ומנין שמעכבין זא"ז כו' והיינו צ"ש לו כל המספר וכדפירש"י ותוס'. ומיהו שני כבשי עזרת הנאכלים תנופה עם הלחם הנקראין "שלמי עזרת" מעכבין זא"ז בכל אופן וכדשנינו להדיא לעיל פ' הקומץ דף כ"ז.

ד. שני האילים הנאכלים עם הלחם האמור צפ' אמור מעכבים זא"ז דכתיב צ"י יהיו לעיכובא, וכן נראה דשני האילים מעכבין גם לשאר הקרבנות הנאכלים עם הלחם כגון הפר והכבשים האמורים צפ' אמור, וה"ה שאר הקרבנות הנאכלים עם הלחם מעכבין את האיל כן מצוה מדברי התוס' ד"ה אלא דר"ח, ועי' מה שהבאנו במשנה רא"י מפורשת לזה, אבל דעת הרמב"ם צפ"ה"מ דאין הפר מעכב לז' האילים והבאנו במשנה יעוי"ש.

ה. שבעת הכבשים של הלחם נראה דמעכבין זא"ז במספרם ומה דשנינו במשנה לעיל פ' הקומץ רק על שני כבשי עזרת מעכבין זא"ז, ז"ל דה"ה שאר כבשים ותנא ושיר וכדכתבו לעיל במשנה דף מ"ד ע"ב.

ו. (א) הגה בקרבנות דמוספי החג מצוה בגמ' בפשטות דמעכבין זא"ז ומשום דכמשפט כמשפטו כתיב זהו. ועי' מה שכתבנו בתוד"ה אלא דר"ח (בסוף"ד שם) דז"ל דהגמ' מיירי לענין מספר הפרים או האילים או הכבשים אבל לעולם אין הפרים מעכבין לאילים או איפכא וכדאיתא בספרי לא מצא פרים יצא אילים כו' ע"ש.

קצת סיכום הדינים בקרה המצוה ארס נסוגין (וצראשונים)

א. שני פרים של עזרת דחומש הפקודים האמור צפ' פתח (דהיינו פרים דמוספי עזרת) אינו מעכב את הפר הנא עם הלחם האמור בתו"כ צפ' אמור, ולא הפר הנא עם הלחם מעכב לפרים דמוספים, וכן שבעת הכבשים של מוספי עזרת האמור דחומש הפקודים אינם מעכבין לשבעת הכבשים הנאכלים עם הלחם בעזרת דפ' אמור, ולא אלו מעכבים את אלו, וכן האיל הנא למוסף של עזרת דחומש הפקודים אינו מעכב לשני האילים.

ב. שני פרים של עזרת דחומש הפקודים דהיינו פרים דמוספין נראה פשוט דאינו מעכב את הכבשים של מוספין או את האיל של מוסף ולא אלו מעכבין את אלו, דלא כתיב גבי עיכובא, נומשנה שלימה שנינו לקמן מ"ט. המוספין אין מעכבין זא"ז, וכן הוצא בתוס' צ"ש הספרי דאם אין לו אין מעכב.

ז. והנה בקרבנות דמוספי פתח כ' צפ"י הרגמ"ה דמעכב משום דכתיב צ"י יהיו. אכן דעת רש"י ד'יחזקאל (הוצא בתוד"ה אלא), דאינו מעכב ועיי"ש בתוס'.

גר"א

ענין פרי החג

ובחמשה עשר יום לחודש השביעי וכו'
והקרבתם וכו' פרים בני בקר שלושה עשר וכו'
ושעיר עזים אחד חטאת וכו' (כמדבר כט יב-יג)
ושעיר חטאת אחד וכו' (שם כב)

● לכאורה מדוע ביום הראשון, השני והרביעי כתיב ושעיר עזים וגו', ואילו ביום השלישי, החמישי, הששי והשביעי כתיב ושעיר חטאת אחד, ולא כתיב עזים. הלא דבר הוא.

ויבואר, על פי מאמרם ז"ל (סוכה נה ב) אמר רבי אלעזר הני שבעים פרים שהיו בני ישראל מקריבים בסוכות כנגד מי, כנגד שבעים אומות. ואיתא בזוהר הק' שעיקר השבעים אומות הוא ישמעאל ועשו, וכל שאר האומות יונקים מהם. וגם איתא בזוהר הקדוש דשעיר עזים נקרא ישמעאל, ועשו נקרא עזים, וכך הוא בסליחות ל"ז בתמוז הצפיר והשעיר, ועשו נקרא שעיר לבד, כמו שגאמר איש שעיר.

ולפי זה, מה מאוד מכוון לשון הפסוקים. דהרי צריכים להקריב חמשה ושלושים פרים בשביל ישמעאל, וחמשה ושלושים פרים בשביל עשו. אם כן ביום הראשון שהקריבו שלשה עשר פרים, הקריבו מתחילה על שם ישמעאל (שהוא היה בן אברהם, ועשו היה בן יצחק). לכן נזכר שם השעיר עזים שהוא ישמעאל כנ"ל. ואחר כך ביום השני שוב הקריבו י"ב פרים עבור ישמעאל, שהם בסך הכל כ"ה פרים. ואם היו מקריבים גם הי"א פרים שביום השלישי על שמו, יהיה מגיע על חלקו פר אחד יותר דהיינו ששה ושלושים. על כן דילגו יום זה והקריבו ביום השלישי עבור עשו, ולפיכך נכתב ביום זה רק שעיר חטאת ואחר כך ביום הרביעי הקריבו עשרה פרים בעבור ישמעאל. כך שהיו בסך הכל חמשה ושלושים פרים על חלקו, וחמשה ושלושים פרים על חלקו של עשו.

לפיכך נזכר ושעיר עזים בימים ראשון, שני ורביעי, שהם כנגד ישמעאל, הנקרא שעיר עזים. ואילו בשאר הימים דהיינו שלישי, חמישי, ששי ושביעי, שהם גם כן ל"ה פרים, כנגד עשו שנקרא שעיר לבד, ולכן בשאר הימים כתיב בהם ושעיר חטאת אחד, ולא נזכר עזים כי הוא נגד עשו. ונעיין להלן בפי'

$$\text{Day } \underline{1} \quad \underline{2} \quad \underline{4} \\ 13 \quad 12 \quad 10 = 35$$

$$\text{Day } \underline{3} \quad \underline{5} \quad \underline{6} \quad \underline{7} \\ 11 \quad 9 \quad 8 \quad 7 = 35$$

ספר במדבר פרק כח

(כו) וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה ...

(כז) והקרבתם עולה לריח ניחח לידוד פרים בני בקר שנים איל אחד שבעה כבשים בני שנה:

ספר ויקרא פרק כג

(טו) וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימת תהיינה:

(טז) עד ממחרת השבת השביעת תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לידוד:

(יז) ממושבתכם תביאו לחם תנופה שתיים שני עשרנים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים לידוד:

(יח) והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימם בני שנה ופר בן בקר אחד ואילם שנים יהיו עלה ...

(יט) ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים:

(כ) והניף הכהן אתם על לחם הבכרים תנופה לפני ידוד על שני כבשים קדש יהיו לידוד לכהן: